

*Верховий А. О., здобувач вищої освіти;
Василенко В. Ю., кандидатка наук із соціальних комунікацій,
доцентка кафедри журналістики та соціальних комунікацій
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

ПЕРЕГЛЯД ЕТИКО-БЕЗПЕКОВИХ СТАНДАРТІВ АНОНІМНОГО ІНТЕРВ'ЮВАННЯ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ ТА OSINT-ТЕХНОЛОГІЙ У ВІДЕОЖУРНАЛІСТИЦІ

***Анотація.** У роботі досліджено стандарти та поради щодо анонімного інтерв'ювання у відеожурналістиці в умовах повномасштабного вторгнення та розвитку ШІ-технологій. Розглянуто класичні рекомендації щодо зйомки таких матеріалів та новітні засоби ідентифікації особи, які ставлять під сумнів згадані рекомендації. На основі дослідження надано поради щодо оновлення стандартів зйомки анонімного інтерв'ю в сучасних умовах.*

***Ключові слова:** анонімне інтерв'ю, відеожурналістика, ШІ, журналістська етика, війна.*

Вступ. Розвиток технологій змушує усі сфери суспільного життя рухатися вперед та змінюватися відповідно до нової реальності. Особливо це актуально після розповсюдження технологій штучного інтелекту та його широкого впровадження у різні сфери діяльності. Зокрема, це актуально й для журналістики у країні з активним збройним конфліктом. Початок повномасштабного вторгнення змусив переосмислити безпекові міри у питаннях висвітлення осіб, які з тих чи інших причин бажають залишитися анонімними. Наприклад, у випадку відео-інтерв'ю із військовими, за якими може полювати ворожа розвідка. Під час дослідження не вдалося знайти чітко викладених актуальних рекомендацій або правил щодо зйомки таких осіб, крім як заблюрення обличчя або заборони на зйомку ідентифікаційних позначок, що викриває серйозний пробіл в українській та світовій журналістиці. У таких умовах необхідно переосмислити наявні стандарти та поради щодо зйомки анонімного інтерв'ю; з'ясувати, які існують технології ідентифікації особи та як їм протидіяти, і створити нові рекомендації щодо етико-безпекових стандартів анонімного інтерв'ювання в умовах сучасного світу та активного збройного конфлікту. Такі рекомендації можуть стати частиною сучасних стандартів журналістики, а матеріали – використовуватися на дисциплінах, як-от «Журналістська майстерність і фах», «Продакшн», «Журналістська етика» та інших.

Основний розділ. Класичні поради щодо зйомки інтерв'ю – звертатися до засобів анонімізації особи як крайнього заходу. Наприклад, редакційні вказівки BBC пишуть: «Анонімність слід пропонувати лише тоді, коли для цього є редакційне, юридичне, соціальне чи інше обґрунтування. Якщо учасник прагне анонімності як умови своєї участі, і це вважається виправданим, необхідно узгодити ступінь анонімності, який буде надано» [1]. Раніше це було актуально, коли респондент

володів певною суттєвою інформацією, за розкриття якої міг понести ту чи іншу відповідальність, – тому людина погоджувалася надати інформацію виключно на умовах анонімності. Іншим прикладом є неповнолітні або жертви насилля, чії особи варто приховати з етичних міркувань. Наприклад, зйомка сюжетів для телебачення). У першому випадку значно простіше було б записати текстове або навіть аудіоінтерв'ю, де доволі просто приховати особу респондента. У другому випадку існують класичні поради щодо зйомки інтерв'ю. Найпростішим та найпопулярнішим варіантом є розмиття або пікселізація обличчя [5]. Більш серйозні заходи включають зйомку виключно силуету, в якому видно лише обриси людини, але не деталі її зовнішності. Подібний ефект може досягатися завдяки виставленню світла позаду респондента або розташування його на фоні вікна. Під час цього голос можна просто змінити – здебільшого просто опустити на кілька тонів. Це надавало певного ненатурального звучання, зате людину справді ставало важче впізнати.

Рисунок 1 – Скриншоти із інтерв'ю «Від “масажок” до інтиму на бойових. Як працює ринок інтим-послуг у прифронтових місцях», Ukrainian Witness (Youtube)

Описані методи працюють, але є застарілими, що стає зрозумілим в умовах повномасштабного вторгнення та розвитку технологій ШІ. Після 24 лютого 2022 р. зріс попит на інтерв'ю з військовими, особами, які пережили окупацію / полон тощо. Наприклад, лише на каналі «Армія – Медіа Сил оборони України» опубліковано 189 відеоматеріалів, які мають від 2,3 тисяч переглядів (найменше) до 1,2 мільйонів (найбільше). Здебільшого у цих матеріалах з'являються ті герої, чию особу можна висвітлювати без побоювань. Однак бувають й винятки, наприклад, інтерв'ю із бійцями Сил спеціальних операцій, чії особи не можна висвітлювати, або інтерв'ю з військовими, що можуть розповісти конфіденційну інформацію, і тому бажають залишитися анонімними. А особливо це важливо щодо осіб, на яких можуть потенційно полювати ворожі спецслужби. Проаналізувавши такі інтерв'ю, можна помітити саме згадані раніше технології, за допо-

могою яких намагаються приховати особу респондента: приховування обличчя під маскою або замилювання, силуетна зйомка, зміна голосу (рис. 1).

Рисунок 2 – Скриншот із подкасту «НАЩАДКИ ГУЦУЛЬСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ полонять росіян в росії – ЗАКОРДОННІ ОПЕРАЦІЇ ССО», ВІДДУШІВДУШУ (Youtube)

Однак чи справді зможуть такі методи зберегти людину від впізнання? Є кілька ключових елементів, за якими можна впізнати людину у подібних інтерв'ю: силует, голос та фон. Проаналізувавши інтерв'ю «Від “масажок” до інтиму на бойових. Як працює ринок інтим-послуг у прифронтових містах» на Youtube-каналі Ukrainian Witness, відразу можна помітити використання класичних технік приховування особи та їх невдале виконання. Респондент знаходиться в тіні, у кадрі здебільшого видно виключно його силует (див. рис. 1). Але й так можна виокремити деталі зовнішності: зачіска і борода, контури обличчя, статура. До того ж для інтерв'ю навіть не змінили голосу героя. По-перше, за усіма цими елементами легко можна впізнати людину, якщо бачити її принаймні кілька разів, що вже ставить під сумнів увесь сенс приховувати респондента. По-друге, у матеріалі надто багато підказок для встановлення особи респондента. Іншим елементом є вікно у кадрі, за яким легко можна визначити місце проведення інтерв'ю методами OSINT. Далі за потреби цілком можна встановити орієнтовну дату зйомки інтерв'ю. Якби респондентом була зацікавлена, наприклад, ворожа розвідка, неохайним підходом до забезпечення анонімності свого героя, журналісти могли б наразити його або його родину на небезпеку. Інший популярний приклад «анонімного» інтерв'ю – зйомка військового у масці (рис. 2). Навіть за умови зміненого голосу за потреби легко можна встановити особу завдяки силуету, відкритим частинам обличчя або поведінці.

Виокремимо усі основні технології, за якими можна ідентифікувати особу. Спершу варто згадати моделі для розпізнавання обличчя: DeepFace, FaceNet, VGG-Face, ArcFace, AdaFace та ін. [4]. Такі моделі можуть розпізнавати людину навіть за частинами обличчя завдяки своїм великим бібліотекам, або навіть «повернути» обличчя – реконструювати фронтальний вид з бокового для подальшої ідентифікації

орієнтуючись на очі та ніс. До того ж подібні моделі працюють із кількома алгоритмами, тобто якщо один видасть помилку, інший все одно зможе видати результат. Також сьогодні можливо ідентифікувати людину за формою вух методами згорткових нейронних мереж (CNN). Системи на такій основі здатні ідентифікувати людину навіть у натовпі [3]. Враховуючи, що класичні рекомендації зйомки анонімного інтерв'ю частенько залишають форму вуха чітко видимою у кадрі (силуетна зйомка і тим паче – замилення / пікселізація обличчя), це можна окреслити як ще одну проблему згаданих рекомендацій. Такі системи здатні ідентифікувати людину і за рухами тіла – нахилами тулуба, амплітудою коливання рук, іншою дрібною моторикою. У випадку зйомки силуету героя легко можна зіставити рухи його тіла у кадрі із бібліотекою ШІ для встановлення особи. Якщо ж знімати, наприклад, руки героя, їх можна ідентифікувати за малюнком вен на руках та сухожил'ях під час руху (Vascular Pattern Recognition) або довжиною фаланг пальців та формою нігтьової пластини (Geometry of the Hand). Замилювання та пікселізація обличчя також не діють сьогодні, адже сучасний ШІ фокусується на відтворенні низькоякісних зображень у великій роздільній здатності, відтворюючи навіть людські обличчя [2]. Також це стосується змінення тональності голосу, адже його можна легко впізнати за унікальною мелодикою – ШІ здатний порівняти мовлення навіть зміненого голосу та зіставити його зі своєю бібліотекою для виявлення співпадінь. До того ж тональність голосу можна легко відновити у будь-якому аудіоредакторі, що дає змогу змінювати тональність аудіозапису.

Висновки. З огляду на виявлені фактори можна констатувати, що класичні рекомендації щодо зйомки вже не є актуальними. А в умовах тривалого збройного конфлікту можуть наражати на пряму небезпеку респондентів. Пропоновано переглянути підхід до зйомки анонімних інтерв'ю та створити нові рекомендації для перешкодження ідентифікації респондентів методами сучасних ШІ-технологій. Зокрема, пропоновано відмовитися від зйомки силуету, натомість знімати частину тіла людини (наприклад, крупний кадр на плече героя). На перший план у кадрі ставити нейтральні візуальні об'єкти: так у кадрі буде фокус уваги для глядача. Рекомендовано повністю уникати зйомки на фоні вікон або таких об'єктів, що дадуть змогу ідентифікувати локацію зйомки методами OSINT. Також рекомендовано не використовувати у кадрі дзеркальних об'єктів, адже за ними також можна реконструювати сцену зйомки. Від зйомки замиленого / піксельного обличчя, напівприкритого обличчя, крупних кадрів рук пропоновано повністю відмовитися. Як потенційний варіант можна розглянути накладання DeepFake-маски на респондента, втім це не вирішує питання ідентифікації за моторикою тіла. Натомість на голос респондента пропоновано накладати окрему озвучку, а справжній голос на фоні – змінювати в тональності. Для цього підійде навіть якісна ШІ-озвучка, наприклад, через платформу ElevenLabs. Такий метод забере можливість визначити людину за мелодикою голосу, адже вона належатиме іншій особі або ШІ.

Список використаних джерел

1. BBC Editorial Guidelines 2025 Editorial Values and Standards. BBC. URL: <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidelines> (дата звернення: 15.04.2026).
2. Deep Learning based Super-Resolution / F. Barron, J. Muñoz, B. Madrazo, L. Maynez. Conference: *Regional Consortium for Foundations, Research and Spread of Emerging Technologies in Computing Sciences* (October 2018). Chihuahua, Mexico. P. 81–89.

3. Priyadharshini R., Arivazhagan S., Arun M. A deep learning approach for person identification using ear biometrics, *Applied Intelligence. Centre for Image Processing and Pattern Recognition* (Mepco Schlenk Engineering College, Sivakasi, India, 28 October 2020). 2021. P. 2161–2172.

4. Solving specific tasks of face image processing and analysis using artificial intelligence based tools / V. Sokurenko, B. Rusyn, O. Manzhai, V. Nosov, S. Luchyk, V. Luchyk. *AISSLE-2025: International Workshop on Applied Intelligent Security Systems in Law Enforcement* (October, 30–31, 2025, Vinnytsia, Ukraine). P. 11.

5. Witness, Concealing Identity in Interviews. URL: <https://library.witness.org/product/concealing-identity/> (дата звернення: 15.04.2026).

УДК 32.019.5:[070:316.774]:94(47+57)

*Глоба Є. О., здобувач вищої освіти;
Болховська Н. Р., старша викладачка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

МЕДІАТРАНСФОРМАЦІЯ РАДЯНСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ: ВІД «АНАДИРЯ» ДО СУЧАСНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ

***Анотація.** Вперше досліджено та деконструйовано механізми трансформації радянських пропагандистських наративів часів Карибської кризи (операція «Анадир») у сучасні медійні маніпуляції РФ, що транслюються під назвою «Карибська криза 2.0». За результатами роботи виявлено ідентичність пропагандистських патернів: використання наративів «оборонного щита» та «братньої допомоги» для легітимізації агресії, віктимізацію агресора та застосування ядерного шантажу («атомна дипломатія»). Встановлено, що сучасний наратив про «Карибську кризу 2.0» є штучно створеним інструментом, який спрямований на ескалацію міжнародних відносин та примус світової політичної спільноти до поступок. Зроблено висновок, що сучасна російська дезінформація та радянська пропаганда 1962 р. мають спільне коріння, яке базується на маніпуляціях, віктимізації та шантажі. Деконструкція цих наративів є критично важливим складником сучасної інформаційної оборони і безпеки України.*

***Ключові слова:** регіональні медіа, пропаганда, Карибська криза, медіаманіпуляції, ядерний шантаж, дезінформація, «атомна дипломатія», Центр протидії дезінформації.*

Вступ. Історія розвитку журналістики демонструє циклічність методів створення «паралельної реальності» в тоталітарних суспільствах. Карибська криза 1962 р. стала не лише найвищою точкою холодної війни, а й класичним прикладом того, як медійна машина СРСР конструювала образ «агресора-миротворця» [1]. Сьогодні ми спостерігаємо ревіталізацію цих паттернів у медіапросторі РФ під назвою «Карибська криза 2.0» [3]. Аналіз того, як ці наративи транслювалися через